

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Tasavallan Presidentin nykyisen toimikauden jatkamisesta.

Tasavallan presidentti Urho Kaleva Kekkonen nykyinen toimikausi päättyy maaliskuun 1 päivänä 1974.

Julkinen keskustelu ja eri kansalaispiirejä edustavien yhteisöjen kannanotot ovat osoittaneet, että Suomen kansan suuri enemmistö haluaa tasavallan presidentti Kekkonen jatkavan tehtäviensä hoitamista mainitun ajankohdan jälkeenkin.

Hallitus katsoo, että maan edun mukaista on tehdä viivytyksettä päätös tasavallan presidentin tehtävien hoitamisesta nykyisen toimikauden päätyttyä. Näin ollen hallitus ehdottaa, että tasavallan presidentti Urho Kaleva Kekkonen nykyistä toimikautta jatketaan 1 päivään maaliskuuta 1978 saakka.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Tasavallan Presidentin nykyisen toimikauden jatkamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

1 §.

Tasavallan presidentti Urho Kaleva Kekkonen nykyinen toimikausi jatkuu 1 päivään maaliskuuta 1978 saakka.

2 §.

Kun tasavallan presidentti Kekkonen 1 §:ssä säädetty toimikausi päättyy tai jos hän muutoin luopuu presidentin toimestaan tahi tulee siitä pysyvästi estyneeksi, on uusi tasavallan presidentti valittava, niin kuin Suomen Hallitusmuodossa ja muissa laeissa siitä on säädetty.

Helsingissä 9 päivänä tammikuuta 1973.

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

KALEVI SORSA

Oikeusministeri Matti Louekoski

**Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 27
hallituksen esityksen johdosta laiksi Tasavallan Presidentin
nykyisen toimikauden jatkamisesta.**

Eduskunta on pöytäkirjanottein 9 päivältä tammikuuta 1973 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 247. Valiokunnassa ovat asian johdosta olleet kuultavina ulkoasiainministeri Ahti Karjalainen, oikeusministeri Matti Louekoski, puolustusministeri Kristian Gestrin, kansliapäällikkö Kai Korte ja osastopäällikkö Antti Kivivuori oikeusministeriöstä, oikeuskansleri Risto Leskinen, korkeimman hallinto-oikeuden presidentti Aarne Nuorvala, professorit Paavo Kastari ja V. Merikoski sekä oikeustieteen tohtorit Mikael Hidén, Antero Jyränki ja Ilkka Saraviita.

Hallituksen esityksen tarkoituksena on jatkaa tasavallan presidentti Urho Kaleva Kekkonen nykyistä, 1 päivänä maaliskuuta 1974 päättyvää toimikautta 1 päivään maaliskuuta 1978 saakka.

Esityksen perusteluissa lausutaan, että julkinen keskustelu ja eri kansalaispiirejä edustavien yhteisöjen kannanotot ovat osoittaneet Suomen kansan suuren enemmistön haluavan tasavallan presidentti Kekkonen jatkavan tehtäviensä hoitamista edellä ensiksi mainitun

Helsingissä 12 päivänä tammikuuta 1973.

ajankohdan jälkeenkin. Hallitus on katsonut, että maan edun mukaista on tehdä viivytyksettä päätös tasavallan presidentin tehtävien hoitamisesta presidentin nykyisen toimikauden päätyttyä ja ehdottanut, että presidentti Kekkonen toimikautta jatkettaisiin esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen mukaisella lailla.

Perustuslakivaliokunta puolestaan pitää perusteltuna tasavallan presidentti Urho Kaleva Kekkonen nykyisen toimikauden jatkamista hallituksen ehdottamalla tavalla. Kun valiokunnalla ei ole huomauttamista lakiehdotuksen yksityiskohtienkaan suhteen, perustuslakivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen muuttamattomana.

Samalla valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että lakiehdotus käsiteltäisiin valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Asian käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Häikiö, varapuheenjohtaja Kantola, jäsenet Borg, Ehrnrooth, Jokela, Junnila, Knuutila, Kock, Kohtala,

Koskenniemi, Lottanen, Miettinen, Pajunen, Pekkala ja Raatikainen sekä varajäsenet T. M. Koivisto ja Lemström.

Vastalauseita.

I.

Hallituksen esitys merkitsee vakavaa, ääni-oikeutta ja demokratiaa supistavaa poikkeamista Suomen hallitusmuodosta siltä osin kuin se takaa kansalaisille oikeuden valita tasavallan presidentti valitsijamiesvaalimenettelyn kautta. Koska tämän, kansalaisten perusoikeuksia koskevan poikkeuksen tueksi ei ole mielestämme

Helsingissä 12 päivänä tammikuuta 1973.

Olavi Borg.

esitetty riittäviä perusteluja ja koska esitetyn kaltaisesta poikkeuksellisesta menettelystä on vaarana muodostua arveluttava ennakkotapaus kulloinkin istuvan presidentin uudelleen valitsemisen suhteen, ehdotamme,

että lakiesitys olisi hylättävä.

Juuso Häikiö.

II.

Hallituksen esitystä tasavallan presidentin toimikauden jatkamiseksi poikkeuslailla ei voida hyväksyä. Tällainen laki riistää Suomen kansalaisilta hallitusmuodon 23 §:ssä taatun oikeuden osallistua tasavallan presidentin valintaan yleisillä, yhtäläisillä ja salaisilla vaaleilla. Vaalioikeuden riistäminen on toimenpide, joka vakavasti horjuttaa maassamme vallitsevan oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen perusteita.

Eräissä aikaisemmissakin vaiheissa on tosin tasavallan presidentti asetettu virkaansa poikkeusmenettelyllä. Mutta näin on tapahtunut joko sodan aikana, jolloin on ollut täysin mahdotonta järjestää normaaleja vaaleja, tai niin lähellä sodan päättymistä, että olot eivät ole vielä riittävästi normalisoituneet vaalien järjestämiseksi. Nyt ei sen sijaan voida osoittaa mitään sellaisia vakavia erityisyyttä, jotka tekisivät normaalien vaalien järjestämisen mahdottomaksi. Tämä on selvästi käynyt ilmi mm.

Helsingissä 12 päivänä tammikuuta 1973.

Tuure Junnila.

niistä lausunnoista, joita ulkoministeri Karjalainen ja hallituksen ulkoasiainvaliokunnan jäsen, ministeri Gestrin ovat perustuslakivaliokunnassa lain käsittelyn yhteydessä kuuluttaneet.

Lopuksi on viitattava siihenkin, että on voitu esittää epäilyksiä, onko käsiteltävänä oleva lakiesitys edes annettu laillisessa järjestyksessä. Valiokunnassa kuullut oikeusoppineet ovat yleisesti olleet sitä mieltä, että tavannumukaiset jääviys- ja esteellisyysäännökset eivät koske tasavallan presidenttiä. Erät näistä asiantuntijoista ovat ilmaisseet selvänä kantanaan, että tasavallan presidentillä ei nyt esillä olevan kaltaisessa tapauksessa olisi ollut oikeutta kieltäytyä lakiesitystä antamasta.

Kaiken edellä olevan perusteella pidämme välttämättömänä,

että lakiesitys hylätään.

Georg C. Ehrnrooth.

III.

Vaikka eduskunta edustaakin valtiopäivillä Suomen kansaa, niin ei eduskunnalla ole oikeutta riistää Suomen kansalta pois sen luovuttamatonta perusoikeutta, äänioikeutta.

Kuitenkin hallituksen esitys poikkeuslaiksi estää Suomen kansaa valitsemasta tasavallan presidentin seuraavissa laillisissa vaaleissa. Eduskunta määrää suoralla lailla kansan

sivuuttaen presidentin ja tämä tapahtuu vielä salamavauhtia yli vuotta ennen kuin presidentin nykyinen toimikausi päättyy.

Yleisesti on tunnettua, että Suomen kansan valtaenemmistö vastustaa poikkeuslakia ja haluaa pitää kiinni oikeudestaan valita tasavallan presidentti. Hallitus kuitenkin perustelee poikkeuslakia puoluejohtajien myönteisellä kannatolla ja muka maan edulla. Todellisuudessa perustelut ovat olemattomat, koska puoluejohtajat eivät saa poikkeuslailla riistää itselleen kansan valintaoikeutta ja vaali-oikeutta. Myöskään yhtään yksityiskohtaa ei ole voitu esittää valiokuntakäsittelyn aikana maan edun puolesta. Päinvastoin ulkoministeri Ahti Karjalainen kysyttäessä nimenomaan ilmoitti, että mikään maa ei painosta eikä vaadi Urho Kekkosta valittavaksi presidentiksi. Tunnettua lisäksi on, että maassamme ei ole poikkeustilaa, eivätkä mitkään ulkopoliittiset syyt vaadi poikkeuksellista menettelyä. Vai väitetäänkö, että Neuvostoliitto muutoin uhkaisi väkivallalla Suomea tai että Urho Kekkosen vuoksi kansanvalta olisi pantava viralta. Jatkuvuus mielipidetutkimusten mukaan on turvattu silloinkin, kun presidentti valitaan kansan toimesta.

Kun hallituksen poikkeuslakia koskevan esityksen perustelut ovat eduskuntaa harkauttavat sekä kun lakiesitys pääministeri Sorsan nimissä näyttää annetun laittomassa muodossa, niin kaikki SMP:n eduskuntaryhmän kansanedustajat ovat kirjallisesti vaatineet väärän menettelyn ja harhautuksen tutkimista eduskunnan perustuslakivaliokunnassa valtakunnanoikeuden syytteitä silmälläpitäen. Hallitusmuodon sanamuoto on kiistaton ja kaikki asiantuntijat olivat yksimielisiä siitä, että presidentti ei voi olla esteellinen. Kummastuttavaa myös on, että lakiesitys annettiin salamavauhtia ja oikeuskansleria eräällä tavalla painostettiin kannassaan, että presidentti ei ole estynyt. Ja näin sitten oltiin löytävinään viiden minuutin laillinen este.

Tapahtumat presidenttiasian yhteydessä osoittavat siis selvästi, että on harjoitettu aliarvoista poliittista valtapeliä ja puoluepeliä maan etua vahingoittaen kansa sivuuttaen. Koko tämä teatteri on järjestetty ennen kaikkea sen pelon vuoksi, että SMP saa vaalivoiton ja uuden nousun vuoden 1968 presidentinvaalien tapaan sekä sen vuoksi, että presidentinvaalit ovat nimenomaan vasemmistopuolueille epäedulliset. Jopa pääministeri on

allekirjoittanut lakiesityksen, vaikka se kuuluu presidentille. Selvityksen mukaan presidentti oli viisi minuuttia estyneenä. Näennäinen lainmuotojen täyttäminen ei vielä merkitse sitä, että perustuslakia on todella noudatettu. Tämän seurauksena tasavallan presidentin ei tarvitse vannon jatkoajalleen presidentinvalaa. Aikaisemmassa valassaanhan presidentti sitoutui puolustamaan perustuslakia vain varsinaisena toimiaikanaan.

On vedottu siihen, että aikaisemminkin on tehty poikkeuslakeja. Mutta ne on tehty vaikeissa poikkeustilanteissa ja kun aikaisempi presidentti on luopunut tehtävistään. Nyt ei ole tällaisesta edes kysymys. On kysymys istuvan presidentin uudelleen valinnasta normaalien olosuhteiden vallitessa. Siksi poikkeuslailla on selviää vallankaappauksen piirteitä, semminkin kun presidentin jatko aika kestäisi nykyisen eduskunnan toimikauden yli. Tämän eduskunnan toimikausi kestää nimittäin enintään vuoteen 1976 saakka, jonka mukaan jatko aika voisi olla vain kaksi vuotta. Joka tapauksessa poikkeuslaki merkitsee kansanvallan romuttamista ja kansan väheksymistä. Kuitenkin hallitusmuodossa sanotaan, että valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle.

On esitetty väite, että kun Urho Kekkosella ei ole tunnettuja vastaehdokkaita, niin kansan suorittama valinta muodostuu muka farssiksi. Tällaisella asiattomalla väitteellä loukataan Suomen kansaa ja suurta naapuriamme Neuvostoliittoa ja sen vaalijärjestelmää. Lisäksi unohtetaan se tosiasia, että kilpailevat ehdokkaat on poliittisella ajohdilla ja houkutuksilla saatu sivuun. Nykyisellä poikkeuslailla yritetään peitellä suurten puolueiden johtajien nöyryyttä ja oman edun tavoittelua. Kansanvallastamme ei ole enää rippeitäkään jäljellä, kun maan suurin puolue, sosialidemokraattinen puolue, ei uskalla asettaa omaa presidenttiehdokasta, vaikka heillä olisi ollut henkilö, jolla mielipidetutkimusten mukaan on ollut huomattavasti suurempi kannatus kuin istuvalla presidentillä. Kuitenkin tosiasioiden vastaisesti on väitetty toista. Tapahtumat presidenttiasian yhteydessä kuvastavat maassamme hämmästyttävän paljon vastaavanlaisia tapahtumia diktatuurimaissa, joissa kilpailijat raivataan sivuun. Kun istuva presidentti on ollut kaikkien näiden tapahtumien taustavoima ja jopa hän kieltäytymällä normaaleista valitsijamiesvaaleista on ratkaisevasti pakottanut poikkeuslakiesityksen syntyyn, niin jo tämän pitäisi

varoittaa kaikkia kansalaisia yli puoluerajojen, mihin ollaan menossa. Ainakaan valtiomiesteitä eivät maamme johtomiehet ole osoittaneet. Kysymyksessä on ollut ala-arvoinen puoluepeli maan eduilla.

Näytetään myös unohdettavan se seikka, että poikkeuslailla kumotaan rekisteröidyn puolueen päätös. Tunnetustihan SMP päätti Kouvolan puoluekokouksessa yksimielisesti mennä presidentinvaaleihin omilla itsenäisillä vaaliliitoilla. Maamme poliittinen historia ei tunne tähän mennessä sellaista tapausta, että perustuslain muutoksella estetään kansanvaltainen kilpailu ja kumotaan laillisen puolueen päätös, joka ei ole osoittautunut yhteiskuntajärjestyksemme vastaiseksi, vaan joka päätös päinvastoin puolustaa kansanvaltaa ja kansalaisten luovuttamattomaa äänioikeutta.

SMP:ltä taloushoukutuksilla ostetut kaksitoista kansanedustajaa ovat äänillään olleet ratkaisevassa asemassa. Siksi heitä tarvittiin. Ilman heitä ei olisi syntynyt kansanvaalioikeuden tuhoavaa poikkeuslakiesitystä. Mutta tästä he ovat saaneet suuret edut ja suosion.

Pahaa omaatuntoa ja kansan tyytymättömyyden pelkoa osoittaa se kiire, jolla yön pimeydessä yritettiin eduskunnassa ajaa enemmistön voimalla väen väkisin poikkeuslaki perustuslakivaliokunnassa läpi. Ei edes haluttu hyväksyä asianmukaista selvitystä ja asiantuntijoiden kuulemista. Erityisesti ulkopoliittinen selvitys olisi haluttu jättää kokonaan sivuun, koska selvästi pelättiin totuuden paljastumista. Tästä syystä perustuslaillisella kannalla olevat joutuivat käymään voitollisen oikeustaistelun. Kuitenkaan perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja lainvastaisesti ei sallinut valiokunnan

Helsingissä 12 päivänä tammikuuta 1973.

Rainer Lemström.

äänestää kannatetusta esityksestä, jonka mukaan poikkeuslakiesityksestä olisi pyydetty eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan lausunto. Tämä jo todistaa vallinnutta mielivaltaatilannetta.

Hallituksen lakiesitys Urho Kekkosen toimikauden jatkamiseksi lailla maaliskuun 1 päivään 1978 olisi siis ehdottomasti hylättävä epäkansanvaltaisena. Jos halutaan todella lisätä kansanvaltaa eikä valhedemokratian varjolla riistää harhautuksella kansalta luovuttamattomia perusoikeuksia pois, niin voimassaolevia presidentinvaalia koskevia säännöksiä olisi päinvastoin korjattava niin, että maassamme voitaisiin suorittaa todella välitön kansanvaali.

Mainituilla perusteilla ehdotan,

1) että hallituksen esitys poikkeuslaiksi tasavallan presidentin toimikauden jatkamiseksi neljällä vuodella, laittomassa muodossa syntyneenä ja epäkansanvaltaisena sekä kansanäänioikeuden ja vaalioikeuden kumoavana hylättäisiin sekä perustuslain vastaisena äänestettäisiin lepäämään yli vaalien ja

2) että hallitus velvoitettaisiin kiireellisesti antamaan lakiesitykset eduskunnalle välittömien kansanvaalien toteuttamiseksi seuraavissa presidentinvaaleissa, jolloin diktatuurimaiden yhden miehen ehdokkuudesta ja kilpailijoiden vainoamisesta on luovuttava eikä poliittisilla kauppoilla ja houkutuksilla myöskään saa estää laillisia puolueita vapaasti asettamasta presidenttiehdokkaita.

**Suuren valiokunnan mietintö n:o 189
hallituksen esityksen johdosta laiksi Tasavallan Presidentin
nykyisen toimikauden jatkamisesta.**

Suuri valiokunta on, käsiteltyään edellä mainitun asian, päättänyt yhtyä kannattamaan perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 27 tehtyjä ehdotuksia ja ehdottaa siis kunnioittaen,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen muuttamattomana.

Helsingissä 13 päivänä tammikuuta 1973.

Samalla suuri valiokuntakin ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi käsitellä lakiehdotuksen valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

**Eduskunnan vastaus Hallituksen esitykseen laiksi
Tasavallan Presidentin nykyisen toimikauden jatkamisesta.**

Eduskunnalle on annettu Hallituksen esitys n:o 247 laiksi Tasavallan Presidentin nykyisen toimikauden jatkamisesta ja Eduskunta, jolle Perustuslakivaliokunta on asiasta antanut mietintönsä n:o 27 ja Suuri valiokunta mietintönsä n:o 189, on valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyin käsittelyn jälkeen hyväksynyt seuraavan lain:

L a k i

Tasavallan Presidentin nykyisen toimikauden jatkamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

1 §.

Tasavallan presidentti Urho Kaleva Kekkonen nykyinen toimikausi jatkuu 1 päivään maaliskuuta 1978 saakka.

2 §.

Kun tasavallan presidentti Kekkonen 1 §:ssä säädetty toimikausi päättyy tai jos hän muutoin luopuu presidentin toimestaan tahi tulee siitä pysyvästi estyneeksi, on uusi tasavallan presidentti valittava, niin kuin Suomen Hallitusmuodossa ja muissa laeissa siitä on säädetty.

Helsingissä 17 päivänä tammikuuta 1973.

